

3 Kända ombyggnader, förändringar och underhållsarbeten

3.1 Källor och litteratur

ATA, Hälsingland, Hassela sn, Hassela kyrka

Gothe, R. *Hassela-finnarna*. Stockholm 1942

Länsmuseet Gävleborg, klipparkiv

Länsmuseet Gävleborg, topografiskt arkiv

Länsmuseet Gävleborg, ärendearkiv

Inventarium över svenska orglar. Tostared 1991.

Riksantikvarieämbetet, Byggnadsregistret, Kyrkor i Nordanstigs kommun, Hassela kyrka

Söderberg, G och Nisbeth, Å. *Hassela kyrka*. Ingår i serien: Hälsinglands kyrkor, del 3.

Uppsala 1977.

3.2 Kronologisk förteckning

Årtal	Händelse	Källa
1200-talet	Hasselas sannolikt första stenkyrka uppförs. Byggnaden består av ett långhus och ett smalare rakt avslutat kor och är således av den modell som var vanlig i hela Norrland under tidig medeltid.	Söderberg, G. och Nisbeth, Å. 1977
1520-talet	Ett vapenhus tillbyggs mot söder och samtidigt täcks kor och långhus med nya rikt dekorerade stjärnvalv av tegel. Hela kyrkans interiör förses även med vägg- och valvmålningar.	Söderberg, G. och Nisbeth, Å. 1977
1683	Den gamla stensakristian rivs och ersätts av en ny av trä, vilken även målas.	Söderberg, G. och Nisbeth, Å. 1977
1698	Församlingen beställer en ny predikstol som levereras av snickaren Måns Jönsson i Hudiksvall.	Söderberg, G. och Nisbeth, Å. 1977
1700-talets början	Hudiksvallsprosten Johan Broman avbildar och beskriver kyrkan. Den utgörs fortfarande av den medeltida stenkyrkan, men mot söder finns nu ett vapenhus och mot norr en sakristia. På tacknockarna finns ett flertal utsirade järnspiror.	Söderberg, G. och Nisbeth, Å. 1977
1706	Kyrkan beskrivs i ett inventarium och den uppges då vara välvd med tegel och målad på gammalt vis. Sakristian är byggd av trä som utanpå är täckt med bräder och inuti målad på gammalt vis. Bogårdsmuren kring kyrkan är nästan fyrkantig till formen och försedd med två stigluckor av sten med spåntäckning. Väster om bogårdsmuren står en klockstapel av trä med spåntak.	ATA
1707	Bogårdsmuren förses med nya spånhuvar.	ATA
1708	Större delen av kyrkan tillika med vapenhuset tjäras. Oklart om detta avser endast taket eller ej.	ATA
1718	Större delen av kyrkan på norra sidan tjäras. Oklart om detta avser endast taket eller ej. Trasiga spån på bogården och taket byts.	ATA
1728	Nytt golv läggs i hela kyrkan och kyrkan, då det gamla var helt förruttnat. En ny prästbänk byggs och övriga bänkar i kyrkan repareras. På den norra sidan i kyrkorummet uppförs en ny	ATA/Söderberg, G. och Nisbeth, Å. 1977

	” <i>Qwinfolcks</i> ”läktare och den tidigare läktaren repareras.	
1731	Kyrktaket tjäras på båda sidorna, kortaket på norra sidan, vapenhustaket på båda sidorna och båda stigportarnas tak.	ATA
1733	Ett fönster tas upp på västra gaveln, där inget fönster funnits tidigare, för att få bättre ljus i kyrkan. Soldat- och manfolksläktaren som hittills stått längs kyrkans västra gavel flyttas samtidigt till den södra sidan.	ATA
1735	Klockstapeln lagas och förbättras samt tjäras.	ATA
	En ny läktare byggs på södra sidan i kyrkorummet över dörren. Samtidigt förs den norra läktaren ihop (?) eller görs smalare för fönstrets skull.	ATA
1738	Fönsteröppningarna på den södra sidan utvidgas och nytt golv läggs in i koret. Predikstolen flyttas från södra sidan till nordöstra hörnet i koret. I koret byggs en ny prästbänk vid sakristians dörr. Lagning av vissa bänkar och altaret. Det gamla korskranket av svarvade träpinnar tas ned och ersätts med ett par pyramider. Den fasta inredningen målas och förgylls.	ATA/ Söderberg, G. och Nisbeth, Å. 1977
1744	Två ” <i>Durschichtige rutige</i> ” portar sätts in i bogårdsmuren.	ATA
1745	Kyrkans tak lagas.	ATA
1746	Kyrkan tjäras på båda sidor. Även stigluckorna tjäras.	ATA
1750	En liten källare grävs och muras under golvet i sakristian.	ATA
1754	Kyrkan rappas och vitlimmas utvändigt.	ATA
1756	Bogårdsmuren rappas och den västra stigporten repareras.	ATA
1758	Den gamla klockstapeln tas ned och en ny byggs med ” <i>vacker rund resning</i> ” och en förgylld koppartupp.	ATA
1759	Den fyrkantiga och spetsiga huven över västra kyrkogårdsporten kläds med spån och överst en spira.	ATA
1761	Bonden Hans Larsson i Åkern, Bergsjö som flitigt anlitas som byggmästare och skulptör i bygden får i uppgift att flytta predikstolen från dess plats i korets norra hörn till en placering ovanför altaret. Han tillverkar även ett nytt altare, nya bänkar, bygger ny läktare och lägger nytt golv.	Söderberg, G. och Nisbeth, Å. 1977/ ATA
1765	Den nya altarprydnaden sätts upp på båda sidor om predikstolen.	ATA
1766	Den gamla sakristian tas ned och ersätts med en ny som timras med två fönster, ” <i>spåntat botten och Brädes-tak</i> ”.	ATA
1787	Kyrkan uppges vid en sockenstämma vara ljus och vacker, men alltför liten i förhållande till folkmängden. Planer på en ombyggnad börjar nu diskuteras.	Söderberg, G. och Nisbeth, Å. 1977
1790	Kyrkan uppges vara utan orgelverk.	Gothe, R. 1942
1794	En kyrkklocka, den nuvarande lillklockan, gjuts av Pehr Öberg i Hudiksvall.	Söderberg, G. och Nisbeth, Å. 1977
1802	Storklockan gjuts i Hudiksvall av Pehr Öberg.	Söderberg, G. och Nisbeth, Å. 1977
1818	Kyrkan uppges vara ” <i>aldeles bofällig och trång</i> ”.	Söderberg, G. och Nisbeth, Å. 1977
1823-26	Grunden till en ny kyrka i Hassela läggs efter ritningar upprättade av ” <i>Lieutenant Mechanicus J. E. Lundin I Gefle</i> ”. Under ” <i>Murarmästare-Åldermannen</i> ” Jon Åhlström från Hedesundas ledning byggs den nya kyrkan vilken placeras några kilometer	Söderberg, G. och Nisbeth, Å. 1977

	väster om den gamla kyrkoplatsen. Den nya kyrkan är en typisk Karl-Johanskyrka med långsträckt kyrkorum med torn i väster och sakristia mot öster. Byggnaden har ingångar åt tre väderstreck.	
1827	Kyrkan målas invändigt av Voxnamålaren Johan Nyblad och hans son.	ATA
1829	Kyrkan invigs. Den nya kyrkobyggnaden med inredning beskrivs samma år i ett inventarium. Bänkarnas antal uppges då vara 70 stycken, koret undantaget där det står två korta bänkar på var sida. På läktaren, som bärs upp av sex pelare, finns därtill 12 bänkar. ”Omkring Kyrkan och Kyrkogården är på Vestra och Norra sidan Sidorne ett grönmålat Plank med 2ne Grindar, på östra sidan en Stenmur; på Södra och en del av Vestra sidan skall ock göras stenmur, men äro för närvarande omhögade med trävirke.” Den gamla kyrkan beskrivs också i detta inventarium under rubriken ”Forntida Minnesmärken”.	ATA
1830-talet	”Skinsprästen” Ekdahl besöker den gamla kyrkan och beskriver de då kvarvarande valvmålningarna i kyrkans tre valv samt på innerväggarna. Även vapenhuset har målningar.	Söderberg, G. och Nisbeth, Å. 1977
1896	Långhusets södra takfall, som tidigare haft spåntäckning beläggs med svartmålad järnplåt.	ATA
1800-talets slut	En bisättningsbyggnad i trä anläggs väster om kyrkogården.	Länsmuseet Gävleborg, ärendearkiv
1903	Kyrkan genomgår en renovering. Väggarna och taken förses med nya målningar och samtidigt sker en allmän uppsnygning av all inredning. Gångar tas upp längs den norra respektive södra väggen i kyrkorummet, där bänkarna tidigare gått ända fram till väggarna. Uppvärmningsanordning installeras. Kyrktornet repareras och förses med nytt plåttak.	Söderberg, G. och Nisbeth, Å. 1977/ ATA
1921-1922	Hassela kyrka förses med elektriskt ljus.	ATA
1925-1926	En ny orgel byggd av Gebrüder Rieger Fr. Jägersdorff, Tjeckoslovakien. Placeras på orgelläktaren och ersätter det enkla orgelharmonium som tidigare funnits i kyrkan. För att bereda plats för det nya stora orgelverket tas några bänkar bort medan andra förkortas. Kyrkogårdens utvidgas med en ny del, med samma bredd som den äldre kyrkogården, indelad i tre etager efter ett förslag av stadsarkitekt Gunnar Wetterling, Gävle.	Söderberg, G. och Nisbeth, Å. 1977/ ATA
1932	Långhusets norra takfall och tornhuven, som fram tills nu haft spåntäckning, beläggs med svartmålad järnplåt.	ATA
1950-talet	Kyrkogårdens utvidgas med en ny del mot söder och sydost. Nu tillkommer även parkområdet öster om den äldsta delen av kyrkogården.	Länsmuseet Gävleborg, ärendearkiv/ ATA
1950	I en skrivelse från Gävle museum beskrivs Hassela kyrka inför den kommande restaurering. Härav framgår att plåttaket är rödmålat ”i en sträv mönjeton.” Fönstren uppges vara tillkomna vid kyrkans byggande.	ATA
1951-53	Mycket omfattande kyrkorenovering efter ett förslag av arkitekt Einar Lundberg, Stockholm. Det gamla innertaket huggs ned och ersätts med ett nytt med bättre isolering. Även golv och väggar isoleras, i väggarnas fall med siporexplattor. Läktaren flyttas fram	Söderberg, G. och Nisbeth, Å. 1977/ Länsmuseet Gävleborg, ärendearkiv/

	och sänks. I och med framflyttningen av läktaren ges plats för kyrkomuseum, bokrum, kapprum, konfirmandrum och omklädningsrum vilka inreds i kyrkans västra del. Koret förses med ett nytt murat altare och en ny predikstol som placeras vid norra väggen. En mycket stor altarväggsmålning utförs av konstnären G. Torhamn i den ursprungliga 11 meter höga nischen i östra korväggen. G. Torhamn ansvarar även för bemålningen på läktarbarriären, utformningen av predikstolen mm, vilka därigenom utförs i enhetlig stil och färgskala. Elinstallationer utförs och kyrkklockornas förses med elektrisk ringningsanordning. Inskriptioner om kyrkans historia målas på väggen i vapenhuset.	ATA
1953	Orgeln byggs om och utökas till 23 stämmor av Åkerman & Lund, Solna.	Söderberg, G. och Nisbeth, Å. 1977
1965	Nytt plåttak av galvaniserad plåt läggs på kyrkobyggnaden. Plåten målas med mönjefärg samt täckmålas, Torntaket läggs dock inte om.	ATA
1968-1969	Omgjutning av kyrkans storklocka utförs av Bergholtz klockgjuteri.	Länsmuseet Gävleborg, ärendearkiv/ATA
1972	Kyrkans genomgår en fasadrenovering efter förslag av ingenjör B. Lannås, Ljusdal. Alla putsytor sandblästras samt lagas med bruk överensstämmande befintligt bruk. Avfärgning sker i samma vita ton som tidigare med silikatfärg. Sakristian täcks troligen om med nytt plåttak. Omfogning av granittrapporna utföres.	Länsmuseet Gävleborg, ärendearkiv/ATA
1973-1974	Ilagning med galvplåt på tornhuven. Rivning av ståldräna, fotplåt samt stuprör vilka ersätts med nya av fabriksmålad plåt. Taket målas. Nya fönsterbleck av koppar monteras.	ATA
1978	En ny läktarorgel byggd av Grönlunds orgelbyggeri, Gammelstad, tas i bruk. Fasaden från 1920-talet behålls dock.	Söderberg, G. och Nisbeth, Å. 1977/ Länsmuseet Gävleborg, ärendearkiv
1979-1984	Målning av taket utförs vid flera tillfällen med skiftande resultat.	ATA
1988	Utvändig renovering av kyrkans fasader och tak. Putslagningar utförs av Söderhamns fasadrenoveringar. Det tidigare falsade plåttaket ersätts med ett nytt falsat tak av koppar av Walthers plåt. Sakristians skorsten som tidigare haft synligt tegel, målas i svart kulör. Åskledare monteras.	Länsmuseet Gävleborg, ärendearkiv/ATA
1989	Invändig renovering i kyrkan. Lagning av putsskador i kyrkorummet och avlägsnande av cementlagningar vilka ersätts med kalkbruk. Väggarna och innertaket rengörs med limpor. Översyn och ommålning av snickerier. Fönster- och dörrsnickerier målas respektive bättras med oljefärg. Byte av elradiatorer sker. Ljudanläggningen förbättras. En minneslund anläggs på kyrkogården.	Länsmuseet Gävleborg, ärendearkiv/ATA
1993	En befintlig damm vid minneslunden på kyrkogården byggs om.	Länsmuseet Gävleborg, ärendearkiv
1994	Ett nytt förvaringsskåp placeras den södra väggen i förrummet under läktaren. Järnsulpturen "Tidig vår" av konstnären Staffan Thelin sätts upp i taket i vapenhusets nordöstra hörn.	Länsmuseet Gävleborg, ärendearkiv/ATA

1999	Bisättningsbyggnaden renoveras och nya lyktstolpar, liknande de tidigare, sätts upp på kyrkogården. En helt ny ekonomibygnad uppförs söder om bisättningsbyggnaden.	Länsmuseet Gävleborg, ärendearkiv
2004	Kyrkobyggnadens östra fasad och sakristians fasader renoveras och avfärgas med silikatfärg. Samtidigt utförs målningsarbeten på tornlanterninen.	Länsmuseet Gävleborg, ärendearkivet